

Evaluating the Validity of Acculturative Stress Scale on Afghan Refugee Adolescents in Iran

Baqir Rezai¹, Leila Heydarinasab¹, Rasol Roshan¹, Mohammad Gholami Fesharaki²

1. Dept. of Clinical Psychology, Shahed University, Tehran, Iran
2. Assistant Professor, Dept. of Biostatistics, Tarbiat Modarres University, Tehran, Iran

Article Information

Article History:

Received: 2018/05/10

Accepted: 2018/05/27

Available Online: 2019/03/16

IJHEHP 2019; 7(1):46-54

DOI:

Corresponding Author:

Leila Heydarinasab

Dept. of Clinical Psychology,
Shahed University, Tehran,
Iran

Email: hnpsey@gmail.com

Use your device to scan
and read the article online

Abstract

Background and objective: More than half of Afghan refugees in Iran are adolescent. One of the important challenges in adapting to the new environment is the acculturative stress that can threaten the physical and mental health of refugee adolescents. In order to identify the acculturation stressors, the validity of the Acculturative Stress Scale on Afghan refugee adolescents in Iran was evaluated for the first time.

Methods: The statistical population of the study is all Afghan refugee adolescent students in Iran who are studying at international schools in Tehran province. 406 participants were randomly selected, between the ages of 14 and 18, (166 boys and 240 girls). The tool of this research is an Acculturative Stress Scale that evaluates the translation validity, content validity and construct validity.

Results: The results showed that the Acculturative Stress Scale in Afghan adolescent samples has good content validity. The results have confirmed the three factor structure of Acculturative Stress Scale in Afghan refugee adolescent samples in Iran. Exploratory factor analysis results for each variable was: process-oriented stress (32.76%), social stress (9.43%), and perceived discrimination (3.47%); this explained that in total 46% of the variance was explained by these three factors and the goodness index of fit is 0.40 which is at the very adequate level.

Conclusion: This tool can be used to identify the risk factors in the adolescent refugee population. Also, this tool can examine the challenges of positive adaptation to the new environment and prevent mental disorders associated with acculturative stress. It is necessary for researchers to pay attention to the context, social and cultural status when assessing the acculturative stress.

Keywords: Acculturative stress, Factor analysis, Afghan refugee adolescents

Copyright © 2019 Journal of Health Education and Health Promotion. All rights reserved

How to cite this article:

اعتباریابی پرسش‌نامه استرس فرهنگ‌پذیری بر روی نوجوانان پناهنده افغانستانی در ایران

باقر رضایی^۱، لیلا حیدری‌نسب^۱، رسول روشن^۱، محمد غلامی فشارکی^۲

۱. گروه روانشناسی بالینی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران
۲. استادیار، گروه آمار زیستی، دانشکده علوم پزشکی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

چکیده

زمینه و هدف: بیش از نیمی از جمعیت پناهندگان افغانستانی در ایران را نوجوانان تشکیل می‌دهند. یکی از موانع مهم سازگاری این نوجوانان با محیط جدید، استرس فرهنگ‌پذیری است که می‌تواند سلامت جسمی و روانی آنان را تهدید کند. بدین منظور، برای شناسایی استرس‌های فرهنگ‌پذیری، برای اولین بار در ایران، به اعتباریابی پرسش‌نامه استرس فرهنگ‌پذیری در نوجوانان پناهنده افغانستانی پرداخته شد.

مواد و روش‌ها: جامعه آماری پژوهش، کلیه دانش‌آموزان نوجوان پناهنده افغانستانی در ایران هستند، که در مدارس بین‌الملل و خودگردان تهران مشغول به تحصیل‌اند. به صورت تصادفی ۴۰۶ نفر ۱۴ تا ۱۸ ساله انتخاب شدند (۱۶۶ پسر و ۲۴۰ دختر). ابزار این پژوهش، پرسش‌نامه استرس فرهنگ‌پذیری است که به بررسی روایی ترجمه، روایی محتوایی، روایی سازه می‌پردازد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد این مقیاس از روایی محتوایی خوبی برخوردار است. همچنین ساختار سه‌عاملی این مقیاس در نمونه نوجوانان پناهنده افغانستانی در ایران تأیید شد. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد متغیرهای استرس فرایند محوری ۳۲/۷۶ درصد، استرس اجتماعی ۹/۴۳ درصد و تبعیض ادراک‌شده ۳/۴۷ درصد واریانس را تبیین می‌کنند که در مجموع حدود ۴۶ درصد واریانس توسط این سه عامل تبیین شده است. شاخص نیکویی برازش برابر با ۰/۴۰ است که نشان می‌دهد در حد مطلوب قرار دارد.

نتیجه‌گیری: از این ابزار می‌توان برای شناسایی عوامل خطر در میان جمعیت نوجوانان پناهنده استفاده کرد. همچنین این ابزار می‌تواند چالش‌های انطباق مثبت با محیط جدید را بررسی و از اختلالات روانی مرتبط با استرس فرهنگ‌پذیری پیشگیری کند. لازم است محققان هنگام ارزیابی استرس فرهنگ‌پذیری به بافت و وضعیت اجتماعی و فرهنگی بیشتر توجه کنند.

واژه‌های کلیدی: استرس فرهنگ‌پذیری، تحلیل عاملی، نوجوانان پناهنده افغانستانی

کپی‌رایت ©: حق چاپ، نشر و استفاده علمی از این مقاله برای مجله آموزش بهداشت و ارتقای سلامت محفوظ است.

اطلاعات مقاله

تاریخچه مقاله
دریافت: ۱۳۹۷/۰۲/۲۰
پذیرش: ۱۳۹۷/۰۳/۰۶
انتشار آنلاین: ۱۳۹۷/۱۲/۲۵

IJHEHP 2019; 7(1):46-54

نویسنده مسئول:

لیلا حیدری‌نسب

گروه روانشناسی بالینی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران

پست الکترونیک:

hmpsy@gmail.com

برای دانلود این مقاله، کد زیر را با موبایل خود اسکن کنید.

مقدمه

اقتصادی، شغلی، و محدودیت‌هایی مانند در دسترس نبودن مراقبت‌های بهداشتی، خانواده بین‌فرهنگی، و موضوعات مربوط به کودکان و مهاجرت. این موارد بخشی از مشکلات پناهندگان در فرایند جذب شدن در کشور میزبان است (۵). «استرس فرهنگ‌پذیری» از تبعات این فشارها و مشکلات است. هنگامی که افراد با تغییرات و چالش‌هایی همچون یادگیری زبان جدید، تفاوت‌های فرهنگی و هنجاری، دور شدن از فرهنگ نیاکان خود روبه‌رو می‌شوند، برای آن‌ها فرایند سازگاری با محیط جدید استرس‌زاست. بنابراین در فرایند سازگاری، موانع منجر به استرس می‌شوند، استرسی که بر سایر شیوه‌های زندگی آن‌ها نیز تأثیر می‌گذارد (۶). Murray و همکاران بر این باورند که در جامعه مقصد، پنج منبع استرس فرهنگ‌پذیری وجود دارد که عبارت‌اند

پناهندگان افغانستانی با بیش از شش میلیون نفر جمعیت از پرجمعیت‌ترین پناهندگان جهان هستند (۱). مهاجرت نه تنها نقل و انتقال جغرافیایی، بلکه نوعی انتقال روان‌شناختی و اجتماعی به حساب می‌آید که می‌تواند در بسیاری موارد نوعی اندوه فرهنگی برای افراد، جامعه مبدأ و جامعه مقصد ایجاد کند (۲). بسیاری از محققان و اندیشمندان از جمله Lee و همکاران، و Murry و همکاران بر این باورند که مهاجرت افراد از یک محیط جغرافیایی به محیط دیگر در برخی موارد منجر به مشکلات و فشارهای روانی می‌شود (۳، ۴). اکثر قریب به اتفاق پناهندگان در کشور مقصد خود با مشکلات بسیاری مواجه می‌شوند از قبیل مشکلات

از تأیید نسخه ترجمه معکوس از آن استفاده شد.

گام دوم: این پرسش‌نامه در اختیار نه نفر از اساتید روانشناس افغانستانی دانشگاه کابل قرار گرفت که تجربه زندگی در ایران را داشتند. بعد از بررسی نتایج، شاخص نسبت روایی محتوایی ($CVR=0/87$) و شاخص روایی محتوای آزمون ($CVI=0/89$) به دست آمد. نتایج نشان می‌دهد روایی محتوای پرسش‌نامه قابل قبول است. ۴۲ نفر از نوجوانان دانش‌آموز پناهنده افغانستانی به صورت در دسترس انتخاب شدند. پس از کسب موافقت آن‌ها، پرسش‌نامه‌ها در اختیارشان قرار گرفت. داده‌های حاصل از این مرحله از پژوهش نشان داد که این پرسش‌نامه دارای پایایی $0/85$ بین نوجوانان پناهنده است.

گام سوم: جامعه آماری پژوهش حاضر، کلیه دانش‌آموزان پناهنده افغانستانی است که در مدارس بین‌الملل و خودگردان استان تهران مشغول به تحصیل هستند. ملاک‌های ورود به پژوهش عبارت‌اند از داشتن تابعیت افغانستانی، سن بین ۱۴ تا ۱۸ سال، حداقل ۳ سال حضور در ایران، و تمایل به شرکت در پژوهش. ملاک‌های خروج نیز عبارت‌اند از اینکه یکی از والدین تابعیت ایرانی داشته باشد، گرفتن تابعیت ایرانی در سال‌های اخیر یا ترک آن، تسلط نداشتن بر زبان فارسی. شرکت‌کنندگان در این پژوهش، با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. با توجه به اینکه مدارس بین‌الملل تحت نظارت اداره کل اتباع خارجی استانداری تهران هستند، از واحد آموزشی این اداره تأییدیه گرفته شد و پس از جلب موافقت مدیران مدارس خودگردان و با همکاری آن‌ها، ابتدا فهرستی از مدارس بین‌الملل و خودگردان در سطح استان تهران (شهری) و شهرستان‌های تابعه تهران (پاکدشت، ورامین و پیشوا) آماده شد. سپس به‌طور تصادفی ۱۵ مدرسه انتخاب شدند و بعد از اعلام موافقت شرکت‌کنندگان، پرسش‌نامه‌ها تکمیل شدند. برای انجام روش تحلیل عاملی، برای هر سؤال ۱۰ آزمودنی نیاز است (۲۳). در این پژوهش، با توجه به اینکه پرسش‌نامه ۳۶ گزینه دارد، نیاز به ۳۶۰ آزمودنی بود. بر این اساس، ۴۰۶ نفر (۱۶۶ پسر و ۲۴۰ دختر)، با میانگین سنی $16/21$ (انحراف معیار $1/38$)، به‌عنوان آزمودنی در پژوهش شرکت کردند.

ابزار پژوهش

پرسش‌نامه استرس فرهنگ‌پذیری Chavez و همکاران دارای ۳۶ سؤال است که دارای دو گستره است: حیطه استرس‌های عمومی که همه کودکان و نوجوانان آنرا تجربه می‌کنند و دیگری استرس‌های پنهان را که با قومیت و نژاد مرتبط هستند را واری می‌کند. این ابزار سه بعد استرس اجتماعی، فرایند فرهنگ‌پذیری و تبعیض ادراک‌شده را بررسی می‌کند و بر اساس طیف لیکرت با درجه‌بندی ۱ تا ۵ از دامنه (مرا ناراحت نمی‌کند تا اغلب مرا آزار می‌دهد) تنظیم شده است که ۱۶ مورد استرس اجتماعی عمومی، ۱۴ مورد استرس فرهنگ‌پذیری، و ۶ مورد تبعیض ادراک‌شده را بررسی می‌کند. داده‌های این پژوهش با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ و PLS Smart نسخه ۲ تجزیه و تحلیل شدند.

از موانع زبانی، ناآگاهی از قوانین مهاجرت، مشکلات مالی، نابسامانی‌های اجتماعی، و اختلالات روانی (۴). هنگامی که پناهندگان در جریان مهاجرت مقابل تغییرات و چالش‌ها قرار می‌گیرند برای آن‌ها فرایند سازگاری استرس‌زا می‌شود (۷). اگر این افراد در فرایند فرهنگ‌پذیری موفق نشوند، دچار فشارهای روانی و استرس می‌شوند که خود منجر به ایجاد مشکلات متعدد در زندگی آن‌ها می‌شود (۸). شواهد متعددی وجود دارد که نشان می‌دهد استرس فرهنگ‌پذیری نقش بسزایی در سلامت روانی افراد مهاجر دارد، به همین دلیل بسیاری از محققان به این نتیجه رسیده‌اند که افزایش استرس فرهنگ‌پذیری با خطر بروز مشکلات روان‌شناختی در نوجوانان پناهنده همراه است (۱۵، ۹). با توجه به اهمیت موضوع، Chavez و همکاران به تدوین پرسش‌نامه استرس فرهنگ‌پذیری برای بزرگسالان پناهنده لاتینیتبار پرداختند که حوزه‌های اجتماعی، نگرشی، خانوادگی و محیطی را در برمی‌گیرد، سپس این پرسش‌نامه را برای نوجوانان لاتینیتبار اعتباریابی کردند (۱۶). این پرسش‌نامه، برای نمونه‌های نوجوان پناهنده آفریقایی، مکزیکی، اسپانیایی، کره‌ای و آسیایی‌هایی که در آمریکا زندگی می‌کردند اعتباریابی شده است (۲۲، ۱۷).

ایران یکی از مهاجرپذیرترین کشورهای جهان است. پناهندگان افغانستانی بزرگ‌ترین جمعیت پناهنده ایران هستند. با توجه به اینکه بیش از نیمی از پناهندگان جهان به‌خصوص پناهندگان افغانستانی ایران را نوجوانان تشکیل می‌دهند، یکی از موانع مهم در فرایند فرهنگ‌پذیری استرس فرهنگ‌پذیری است. استرس فرهنگ‌پذیری می‌تواند انطباق مثبت نوجوانان پناهنده را با جامعه میزبان دچار مشکل کند، بنابراین شناسایی استرس فرهنگ‌پذیری در این نوجوانان می‌تواند از مشکلات فرهنگ‌پذیری جلوگیری کند. به این ترتیب این پژوهش به دنبال پاسخ این پرسش است: آیا پرسش‌نامه استرس فرهنگ‌پذیری Chavez و همکاران برای نوجوانان پناهنده افغانستانی در ایران دارای اعتبار است؟

مواد و روش‌ها

برای اجرای این پژوهش سه گام در نظر گرفته شد: (۱) آماده‌سازی ابزار تحقیق، (۲) بررسی روایی محتوایی و پایایی (آزمون، ۳) اجرای ابزار تحقیق در نمونه مورد نظر و جمع‌آوری داده‌ها.

گام اول: پس از تهیه نسخه اصلی مقیاس، از پدید آورنده پرسش‌نامه مورد نظر، مجوز ترجمه و استفاده از آن گرفته شد. سپس پرسش‌نامه از زبان انگلیسی به فارسی برگردانده شد. در مورد صحت ترجمه با دو تن از متخصصان زبان انگلیسی و اساتید روانشناسی آشنا با زبان انگلیسی مشورت شد. نسخه تأییدشده برای برگرداندن از زبان فارسی به زبان اصلی (ترجمه معکوس) در اختیار دو مترجم قرار گرفت (یک روانشناس مسلط به زبان انگلیسی و یک متخصص مترجم زبان انگلیسی) که پیش از این متن اولیه انگلیسی را ندیده بودند. سپس نسخه ترجمه‌شده با متن اصلی پرسش‌نامه مقایسه شد. در نهایت، پس

یافته‌ها

تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی مرتبه دوم

برای بررسی اعتبار سازه این پرسش‌نامه، از روش تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد تا از صحت ساختار عاملی پیشنهادی Chavez و همکاران در نمونه نوجوانان پناهنده افغانستانی اطمینان حاصل شود. با توجه به اینکه این پرسش‌نامه برای اولین بار در ایران اعتباریابی می‌شود، برای یافتن الگوی مناسب، تحلیل عاملی اکتشافی صورت گرفت. براساس این تحلیل، مقدار عددی ضریب $KMO=0/86$ و شاخص $\chi^2=5829/23$ در آزمون بارتلت به دست آمد که در

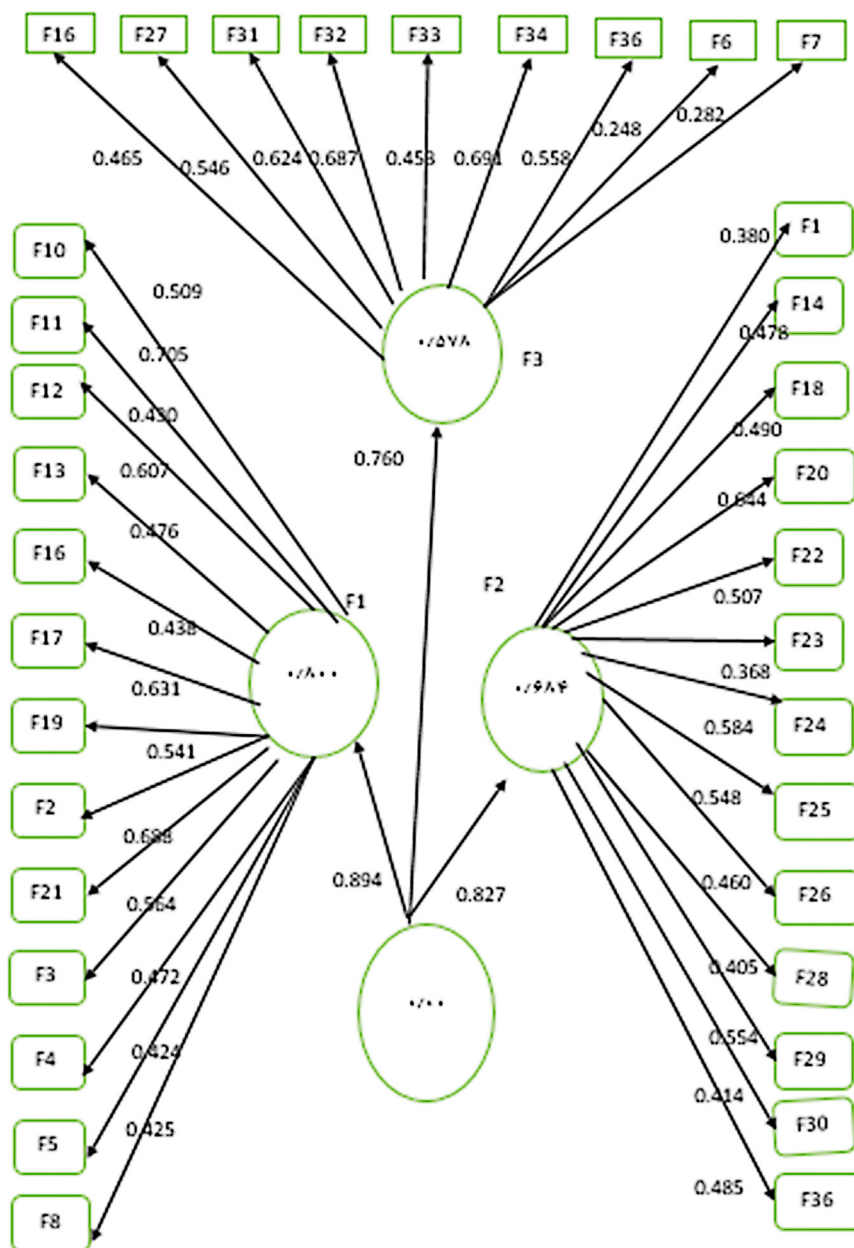
سطح $P < 0/001$ معنادار بود و از کفایت نمونه و متغیرهای انتخاب‌شده برای انجام تحلیل عاملی حکایت داشت. با استفاده از تحلیل عاملی، چرخش واریماکس، برای این مقیاس سه عامل استخراج شد. در جدول ۱ سه عامل اصلی به همراه بار عاملی و ارزش ویژه برای هر عامل ارائه شده است.

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود مورد ۹ دارای بار عاملی کمتر از $0/3$ است که از تحلیل حذف شد. در این تحلیل نیز، ساختار سه عاملی شناسایی شد و برای اطمینان از ساختار سه عاملی، از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم استفاده شد. نتایج این تحلیل در شکل ۱ و جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول شماره ۱. عامل‌های استخراج‌شده همراه با بار عاملی و ارزش ویژه برای هر عامل

آیتم‌ها	فرایند فرهنگ‌پذیری	استرس اجتماعی	تبعیض ادراک‌شده	میزان اشتراک
۱۱	۰/۵۹۳			۰/۵۷۵
۱۰	۰/۵۸۲			۰/۴۶۶
۲	۰/۵۷۳			۰/۴۵۶
۳	۰/۵۵۲			۰/۵۲۷
۲۱	۰/۵۴۸			۰/۵۹۱
۱۳	۰/۵۱۹			۰/۸۸۵
۸	۰/۵۱۸			۰/۴۰۳
۱۹	۰/۴۳۶			۰/۶۷۷
۵	۰/۴۰۰			۰/۵۵۸
۹	۰/۳۳۴			۰/۲۱۳
۴	۰/۳۸۳			۰/۴۱۷
۱۶	۰/۳۸۰			۰/۷۱۴
۱۲	۰/۳۳۹			۰/۵۴۱
۱۷	۰/۳۱۲			۰/۷۶۹
۲۴		۰/۶۲۹		۰/۴۲۶
۲۹		۰/۵۵۹		۰/۴۲۰
۲۵		۰/۵۱۷		۰/۴۹۴
۳۶		۰/۵۱۳		۰/۵۹۵
۲۰		۰/۴۹۴		۰/۶۳۹
۱۸		۰/۴۹۲		۰/۴۳۹
۱		۰/۴۰۸		۰/۳۲۰
۲۲		۰/۳۸۷		۰/۴۷۵
۳۰		۰/۳۸۶		۰/۵۳۹
۱۴		۰/۳۸۳		۰/۲۹۶
۲۸		۰/۳۶۷		۰/۵۸۸
۲۳		۰/۳۳۰		۰/۵۹۵
۲۶		۰/۳۱۶		۰/۳۶۳
۲۷			۰/۵۷۶	۰/۵۶۷

آیتم‌ها	فرایند فرهنگ‌پذیری	استرس اجتماعی	تبعیض ادراک‌شده	میزان اشتراک
۶			۰/۳۶۶	۰/۴۴۳
۳۵			۰/۵۶۴	۰/۴۰۷
۳۴			۰/۵۳۰	۰/۴۶۱
۷			۰/۴۹۳	۰/۳۸۳
۳۱			۰/۴۶۵	۰/۵۰۲
۳۳			۰/۴۵۷	۰/۴۳۳
۳۲			۰/۴۴۹	۰/۴۰۹
۱۵			۰/۴۲۱	۰/۴۸۸
ارزش ویژه	۴/۲۲	۲/۷۶	۱/۲۱	
واریانس تبیین‌شده	۳۲/۷۶	۹/۴۳	۳/۴۷	

شکل ۱. تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم پرسش‌نامه استرس فرهنگ‌پذیری F = استرس فرهنگ‌پذیری. F¹ = استرس فرایند محوری، F² = استرس اجتماعی، F³ = استرس تبعیض ادراک‌شده

جدول شماره ۲. مدل ساختاری پرسش‌نامه استرس فرهنگ پذیری

متغیرها		آزمون مسیر		
بروززا	درون‌زا	معناداری T	بار عاملی	ضریب تعیین
فرایند فرهنگ‌پذیری	۱۹/۳۴	۰/۸۹۴	۰/۸۰	نیکویی برازش
استرس اجتماعی	۱۶/۷۶	۰/۸۲۷	۰/۶۸	۰/۴۰
تبعیض ادراک‌شده	۱۱/۵۲	۰/۷۶۰	۰/۵۷	

معیار نیکویی برازش مربوط به بخش‌های کلی مدل‌سازی معادلات ساختاری است که پس از بررسی برازش بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل کلی پژوهش خود، برازش بخش کلی را نیز کنترل می‌کند. Tenenhaus و همکاران با استفاده از این روش مطرح ساختند و طبق فرمول سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ را مقادیر ضعیف، متوسط و قوی معرفی کردند (۲۵). با محاسبه‌ای که از مدل انجام شد، مقدار قوی به شکل رابطه ۱ برازش می‌شود.

در این پژوهش نیز به بررسی اعتبار، شامل همسانی درونی و اعتبار ترکیبی، پرداخته شده است.

معناداری ضرایب مسیر فقط صحت رابطه‌ها را نشان می‌دهد، نه شدت رابطه بین سازه‌ها را. پس با این نتیجه ضرایب مسیر که در جدول ۲ ذکر شده‌اند از ۲/۵۸ بالاترند که نشان از صحت رابطه‌ها در سطح اطمینان ۰/۹۹ دارد.

ضریب تعیین نشان تأثیر متغیر بروززا بر متغیر درون‌زاست. این معیار قابلیت کاهش خطا در مدل اندازه‌گیری و افزایش واریانس بین سازه و شاخص‌ها را دارد که صرفاً در PLS کنترل می‌شود. Chin سه مقدار ۰/۶۷، ۰/۳۳ و ۰/۱۹ را به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای شدت رابطه معرفی می‌کند (۲۴). با توجه به جدول ۲ مقدار ضریب تعیین متغیرهای درون‌زا در این پژوهش در حد قابل‌قبولی است.

$$\text{رابطه ۱} \quad \text{نیکویی برازش ضریب تعیین} \times \sqrt{\text{شاخص اشتراک}} = \sqrt{0.186 \times 27} = 0.40$$

جدول شماره ۳. ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی مقیاس‌ها

عامل‌ها	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی
فرایند فرهنگ‌پذیری	۰/۷۹	۰/۸۳
استرس اجتماعی	۰/۷۲	۰/۷۹
تبعیض ادراک‌شده	۰/۶۹	۰/۷۵

شمار می‌رود (۲۸). در نتیجه آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی، همه متغیرهای پنهان ضرایب قابل‌قبولی دارند.

روایی همگرا سنجش میزان بین متغیر پنهان توسط گویه‌های آن است و معیار متوسط واریانس استخراجی، که توسط Fornl و Larker و پیشنهاد شد، مقدار روایی همگرا بالای ۰/۵ قابل‌قبول دانستند (۲۹). با این حال Magner و همکاران مقدار ۰/۴ به بالا را هم کافی دانستند (۳۰). در نتیجه طبق جدول ۳ همه متغیرهای پنهان ضریب قابل‌قبولی دارند، جز استرس تبعیض ادراک‌شده که می‌توان با کمی اغماض آن را پذیرفت.

براساس نتایج حاصل در جدول ۳، آلفای کرونباخ برای ارزیابی همسانی درونی ابزار اندازه‌گیری محاسبه می‌شود. آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷ نشانگر پایایی قابل‌قبول است. البته Moss و همکاران برای متغیرهای با تعداد سؤال اندک مقدار ۰/۶ را سرحد ضریب معرفی کرده‌اند (۲۶). در این پژوهش نیز آلفای کرونباخ کل پرسش‌نامه ۰/۸۵ است. پایایی ترکیبی میزان کفایت گویه‌های یک عامل نهفته را در اندازه‌گیری آن می‌سنجد که Werts و همکاران آن را معرفی کرده‌اند. در صورتی که مقدار پایایی ترکیبی بالاتر از ۰/۷ باشد، نشان از پایداری درونی مناسب دارد (۲۷). ذکر این نکته ضروری است که پایایی ترکیبی معیار بهتری از آلفا به

جدول شماره ۴. ماتریس سنجش روایی واگرا به روش فورنل و لاکر

عامل‌ها	میانگین	انحراف معیار	روایی همگرا	۱	۲	۳
فرایند فرهنگ‌پذیری	۳۷/۳۲	۸/۹۹	۰/۴۶	۰/۸۷۶		
استرس اجتماعی	۴۲/۰۱	۸/۳۵	۰/۴۲	۰/۵۳۷	۰/۶۴۸	
تبعیض ادراک‌شده	۲۴/۸۴	۵/۶۵	۰/۳۹۷	۰/۵۳۹	۰/۴۷۹	۰/۶۲۵

اشتراکات فرهنگی و زبانی دارند که به نظر می‌رسد می‌تواند فرایند فرهنگ‌پذیری را تسهیل کند.

از طرف دیگر، وجود پیش‌داوری‌ها و نگرش‌های فرهنگی جامعه میزبان، نبود قوانین مشخص درباره پناهندگان، محدودیت در جابه‌جایی مکانی و... می‌تواند فرایند فرهنگ‌پذیری را دچار مشکل کند. به نظر می‌رسد یکی از مشکلات پناهندگان افغانستانی در ایران که می‌تواند بر فرایند فرهنگ‌پذیری آن‌ها تأثیر بگذارد، وضعیت اقتصادی آن‌هاست، به خصوص زمانی که با محدودیت شغلی و اجازه کار صرفاً در شغل‌های پایین مواجه هستند که این امر حتی می‌تواند بر خانواده و فرزندان آن‌ها تأثیر بگذارد. یکی از مؤلفه‌های مهم در کاهش استرس فرایند فرهنگ‌پذیری، مهیا بودن امکان آموزش و پرورش برای نوجوانان پناهنده در کنار نوجوانان جامعه میزبان است. طی فرایند آموزش، آن‌ها در تعامل با یکدیگر به ارزیابی شناختی می‌پردازند و شناخت بهتر و درستی از یکدیگر می‌توانند پیدا کنند.

با توجه به اینکه این پرسش‌نامه برای اولین بار در ایران اعتباریابی شده، و با توجه به اینکه پژوهش حاضر به نوجوانان پناهنده افغانستانی که در مدارس بین‌الملل و خودگردان مشغول به تحصیل بودند پرداخته، و در این مدارس فقط نوجوانان پناهنده درس می‌خوانند و طی فرایند آموزش با نوجوانان ایرانی در تعامل نیستند، بهتر است پژوهش‌های بعدی در حوزه نوجوانان پناهنده افغانستانی که در مدارس دولتی ایران همراه با نوجوانان ایرانی مشغول به تحصیل هستند اجرا شود.

نتیجه‌گیری

وقایع تروماتیک، از قبیل استرس فرهنگ‌پذیری، می‌تواند یکی از عوامل خطر برای پناهندگان به خصوص قشر آسیب‌پذیر کودکان و نوجوانان باشد و همسو با مشکلات جسمی و روانی آن‌ها پیامدهای منفی داشته باشد. برای بررسی این عامل خطر، بهتر است استرس‌ورهای فرهنگ‌پذیری جامعه پناهنده در بافت جامعه میزبان ارزیابی شود، زیرا بافت فرهنگی و اجتماعی هر جامعه می‌تواند در شناسایی و تبیین استرس فرهنگ‌پذیری مؤثر باشد.

سپاسگزاری

این پژوهش برگرفته از پایان‌نامه دکتری روانشناسی بالینی است. مؤلفان بر خود لازم می‌دانند از همه مدیران مدارس بین‌الملل و دانش‌آموزان پناهنده افغانستانی که در انجام این پژوهش همکاری کردند تشکر و قدردانی کنند.

تضاد منافع

سهم تمامی نویسندگان در این مطالعه یکسان است و هیچ گونه تضاد منافی وجود ندارد.

طبق جدول ۴ بررسی روایی واگرا به روش Larker و Fornl به وسیله ماتریس همبستگی صورت می‌پذیرد. یک مؤلفه در مقایسه با سایر مؤلفه‌ها، باید تمایز بیشتری را در بین مشاهده‌پذیری‌های خود داشته باشد تا بتوان گفت مؤلفه مد نظر روایی واگرای بالایی دارد. جذر روایی همگرایی هر مؤلفه (پرننگ شده) باید بیشتر از حداکثر همبستگی آن مؤلفه با مؤلفه‌های دیگر باشد (۲۹). نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که از روایی واگرای مناسبی به روش Larker و Fornl برخوردار است.

بحث

پرسش‌نامه استرس فرهنگ‌پذیری برای اولین بار در ایران برای نوجوانان پناهنده افغانستانی اعتباریابی شد. با توجه به نتایج تجزیه و تحلیل، تنها مورد ۹ دارای بار عاملی کمتر از ۰/۳ است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد ساختار سه عاملی Chavez و همکاران در نمونه نوجوانان پناهنده افغانستانی در ایران حمایت شده است. این سه عامل توانستند حدود ۴۶ درصد واریانس را تبیین کنند (۱۶). نتایج این مطالعه همسو است با پژوهش Hovey درباره نوجوانان پناهنده کره‌ای (۳۱)، پژوهش Joiner و همکاران درباره نوجوانان پناهنده آفریقایی (۲۰)، و Miller و همکاران درباره نوجوانان پناهنده آسیایی در آمریکا (۱۹). اما پژوهش Suarez-Morales و همکاران درباره نوجوانان اسپانیایی تبار توانست تنها دو عامل استرس فرایند محوری و تبعیض ادراک شده را شناسایی کند (۱۷). Rodriguez و همکاران چهار عامل را در نوجوانان مکزیکی تبار در آمریکا شناسایی کردند (۱۸). در تبیین اختلاف در شناسایی عوامل این مقیاس می‌توان به موضوع فرهنگ اشاره کرد. استفاده از این پرسش‌نامه برای نوجوانان پناهنده افغانستانی در ایران مناسب تشخیص داده شده است اما این ابزار به شدت وابسته به فرهنگ است. به نظر می‌رسد بخش مهمی از عملکرد پناهنده می‌تواند تحت تأثیر محیط پیرامونش باشد و هر جامعه میزبان نیز استرس‌ورهای خاص خود را در فرهنگ‌پذیری پناهندگان دارد. فاکتورهای حفاظتی هر پناهنده نیز می‌تواند در برابر استرس فرهنگ‌پذیری متناسب با آن فرهنگ باشد. برای مثال فرهنگ‌های فردگرا غالباً بر فاکتورهای محافظتی فردی، از قبیل خودکارآمدی اعتماد به نفس و... به عنوان سپر در برابر استرس فرهنگ‌پذیری تأکید دارند، در حالی که در جوامع جمع‌گرا بیشترین تأکید بر فاکتورهای محافظتی اجتماعی از قبیل حمایت اجتماعی است که به کمک آن فرد می‌تواند در برابر استرس‌ورها بهتر عمل کند. به نظر می‌رسد یکی از موارد ناهمسوئی نتایج این تحقیق با تحقیق Rodriguez و همکاران (۱۸)، و Suarez-Morales و همکاران (۱۷)، تفاوت وضعیت پناهندگان افغانستانی در ایران با پناهندگان در کشورهای دیگر باشد، زیرا در ایران بیشتر پناهندگان افغانستانی با جامعه ایران

References

1. Husni M, Rahim G, Cernovsky Z. PTSD Symptoms in Afghan Refugees in the UK. *International Journal of Social Science Research*. 2014; 3(1): 150-6. <https://doi.org/10.5296/ijssr.v3i1.7268>
2. Lustig SL, Kia-Keating M, Knight WG, Geltman P, Ellis H, Kinzie JD, et al. Review of child and adolescent refugee mental health. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*. 2004; 43(1): 24-36. <https://doi.org/10.1097/00004583-200401000-00012>
3. Lee J-S, Koeske GF, Sales E. Social support buffering of acculturative stress: A study of mental health symptoms among Korean international students. *International Journal of Intercultural Relations*. 2004; 28(5): 399-414. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2004.08.005>
4. Murray KE, Davidson GR, Schweitzer RD. Review of refugee mental health interventions following resettlement: best practices and recommendations. *Am J Orthopsychiatry*. 2010;80(4):576-85. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.2010.01062.x>
5. Omeri A, Lennings C, Raymond L. Beyond asylum: implications for nursing and health care delivery for Afghan refugees in Australia. *J Transcult Nurs*. 2006; 17(1): 30-9. <https://doi.org/10.1177/1043659605281973>
6. Ennis R. An Outline of Goals for A Critical Thinking Curriculum and Its Assessment in Costa, A. (Ed.) *Developing Minds: A Resource Book for Teaching Thinking*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development. 2001.
7. Young MY. Moderators of stress in Salvadoran refugees: The role of social and personal resources. *International Migration Review*. 2001; 35(3): 840-69. <https://doi.org/10.1111/j.1747-7379.2001.tb00043.x>
8. Harpham T. Urbanization and mental health in developing countries: a research role for social scientists, public health professionals and social psychiatrists. *Soc Sci Med*. 1994;39(2):233-45. [https://doi.org/10.1016/0277-9536\(94\)90332-8](https://doi.org/10.1016/0277-9536(94)90332-8)
9. Furnham A, Bochner S. Social difficulty in a foreign culture: An empirical analysis of culture shock. *Cultures in contact: Studies in cross-cultural interaction*. 1982;1:161-98. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-025805-8.50016-0>
10. Yu X-n, Lau JT, Mak WW, Zhang J, Lui WW. Factor structure and psychometric properties of the Connor-Davidson Resilience Scale among Chinese adolescents. *Compr Psychiatry*. 2011; 52(2): 218-24. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2010.05.010>
11. Theokas C, Almerigi JB, Lerner RM, Dowling EM, Benson PL, Scales PC, et al. Conceptualizing and modeling individual and ecological asset components of thriving in early adolescence. *J Early Adolesc*. 2005; 25(1): 113-43. <https://doi.org/10.1177/0272431604272460>
12. Fazel M, Reed RV, Panter-Brick C, Stein A. Mental health of displaced and refugee children resettled in high-income countries: risk and protective factors. *The Lancet*. 2012; 379(9812): 266-82. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(11\)60051-2](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(11)60051-2)
13. Nicholson BL. The influence of pre-emigration and postmigration stressors on mental health: A study of Southeast Asian refugees. *Social Work Research*. 1997; 21(1): 19-31. <https://doi.org/10.1093/swr/21.1.19>
14. Luthar SS. *Resilience and vulnerability: Adaptation in the context of childhood adversities*: Cambridge University Press; 2003. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511615788>
15. Kinzie JD, Sack WH, Angell RH, Manson S, Rath B. The psychiatric effects of massive trauma on Cambodian children: I. The children. *J Am Acad Child Psychiatry*. 1986; 25(3): 370-6. [https://doi.org/10.1016/S0002-7138\(09\)60259-4](https://doi.org/10.1016/S0002-7138(09)60259-4)
16. Chavez DV, Moran VR, Reid SL, Lopez M. Acculturative stress in children: A modification of the SAFE scale. *Hisp J Behav Sci*. 1997; 19(1): 34-44. <https://doi.org/10.1177/07399863970191002>
17. Suarez-Morales L, Dillon FR, Szapocznik J. Validation of the acculturative stress inventory for children. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*. 2007; 13(3): 216. <https://doi.org/10.1037/1099-9809.13.3.216>
18. Rodriguez N, Flores T, Flores RT, Myers HF, Vriesema CC. Validation of the Multidimensional Acculturative Stress Inventory on adolescents of Mexican origin. *Psychological assessment*. 2015; 27(4): 1438. <https://doi.org/10.1037/pas0000125>
19. Miller MJ, Kim J, Benet-Martínez V. Validating the riverside acculturation stress inventory with Asian Americans. *Psychological Assessment*. 2011; 23(2): 300. <https://doi.org/10.1037/a0021589>
20. Joiner Jr TE, Walker RL. Construct validity of a measure of acculturative stress in African Americans. *Psychological assessment*. 2002; 14(4): 462. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.14.4.462>
21. Harvey MR. Towards an ecological understanding of resilience in trauma survivors: Implications for theory, research, and practice. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*. 2007; 14 (1-2): 9-32. https://doi.org/10.1300/J146v14n01_02

22. Crockett LJ, Iturbide MI, Torres Stone RA, McGinley M, Raffaelli M, Carlo G. Acculturative stress, social support, and coping: Relations to psychological adjustment among Mexican American college students. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*. 2007; 13(4): 347. <https://doi.org/10.1037/1099-9809.13.4.347>
23. Markus KA. Principles and practice of structural equation modeling by Rex B. Kline.
24. Chin WW. Commentary: Issues and opinion on structural equation modeling. *JSTOR*; 1998.
25. Tenenhaus M, Amato S, Esposito Vinzi V, editors. A global goodness-of-fit index for PLS structural equation modelling. *Proceedings of the XLII SIS scientific meeting*; 2004.
26. Moss E, Rousseau D, Parent S, St-Laurent D, Saintonge J. Corrlates of atachment, dt school age: Maternal reported stress. New yor@: McGraw hill. 1988.
27. Werts CE, Linn RL, Jöreskog KG. Intraclass reliability estimates: Testing structural assumptions. *Educ Psychol Meas*. 1974; 34(1): 25-33. <https://doi.org/10.1177/001316447403400104>
28. Vinzi VE, Trinchera L, Amato S. PLS path modeling: from foundations to recent developments and open issues for model assessment and improvement. *Handbook of partial least squares*: Springer, Berlin, Heidelberg; 2010. p. 47-82.
29. Fornell C, Larcker DF. Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of marketing research*. 1981; 39-50. <https://doi.org/10.2307/3151312>
30. Magner N, Welker RB, Campbell TL. Testing a model of cognitive budgetary participation processes in a latent variable structural equations framework. *Accounting and Business Research*. 1996; 27(1): 41-50. <https://doi.org/10.1080/00014788.1996.9729530>
31. Hovey JD, King CA. Acculturative stress, depression, and suicidal ideation among immigrant and second-generation Latino adolescents. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 1996; 35(9): 1183-92. <https://doi.org/10.1097/00004583-199609000-00016>